

קונטרס

יום הכיפורים

שנאמרו על ידי

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

הוצאה שני'

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

ספר

דברי תורה

לערב יום הקדוש

שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה: עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר וברש"י [שבת לד] פ"י דהני תרי עשרתם ערבתם שייך למימרנהו בלשון שאלה, אבל הדליקו את הנר לא ע"כ.

נראה לפרש דקאי על ערב יום הקדוש, דיום הכפורים נקרא שבת וערב יום הקדוש הוא הזמן שצריך לקיים לפני ה' תטהרו בתשובה שלימה, ואז צריך כל אדם לעשות חשבון לחשוב חשבונו של עולם.

עשרתם פ"י, היאך עברו עשרה ימי תשובה אלו בתיקון המעשים בסור מרע כדת, כל חלקו מה שעבר עליו במשך השנה.

ערבתם פ"י, אם תיקן מה שערב לחבירו. וכמו שפ"י הבעש"ט **כל ישראל ערבים זה לזה**, שאחד מעורב בחבירו וצריך האדם לתקן מה שערב בעד חבירו. וזה צריך האדם לעורר עצמו בערב יום הקדוש, הן מה שתיקן בסור מרע בעד עצמו. וזהו **עשרתם כנ"ל והן מה שצריך תיקון בעד חבירו** שערב בעדו וזה **ערבתם כנ"ל**.

הדליקו את הנר. וזה אין צריך לומר בלשון שאלה, רק צריך לזכור שעד יום הקדוש עוסקים בתיקון המעשים בסור מרע ומיום הקדוש ואילך מתחיל תיקון המעשים בעשה טוב. לקיים מצות ומעשים טובים, וכמש"כ במד"ר [אמור] עה"פ ביום הראשון כו' ומיום הכיפורים עד החג כל ישראל עסוקין

במצות זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו וביום טוב הראשון של חג כל ישראל עומדין לפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקב"ה ואומר להם מה דאזל אזל מן הבא נחיל חושבנא ע"כ.

וזהו ענין הדליקו את הנר, כי נר קאי על נשמת האדם, כש"כ נר ה' נשמת אדם, וע"ז אומרים כי עכשיו הוא הזמן להדליק את נשמותינו ולהאירם בתורה אור, ומצות ומעשים טובים ויה"ר כו'.

שלשה דברים צריך כו' עשרתם. פ"י ע"פ מש"כ בספר הגן דצריך האדם להפריש יום אחד מעשרה ימים לה' וזהו הפ"י **עשרתם**, האם עשית כך כל השנה. **ערבתם** הוא כנ"ל, ערבות שמחוייב בעד חבירו ג"כ מה שלא הפריש וכנ"ל. **הדליקו את הנר** פ"י האם תקנו הגלגולים הקודמים, כי נר קאי על הנשמה.

ואם ח"ו לא תקנו אז צריכין לידע כי יום הקדוש הבעל"ט יום העשירי של החודש הזה ויום עשירי של השנה שמפרישין אותו לעבודת השי"ת לתשובה. וכן אי"ה יתקן הלאה להפריש כמש"כ בספר הגן. וכן ערבתם בעד חבירו יתקן אי"ה מחר ביום הקדוש שמפרישין אותו לתשובה ולכפרה. וכן הדליקו את הנר, שמתקן גלגולים הקודמים, זהו הזמן עתה בעת אכילת סעודה זו שמקיימים מצות עשה בכל אכילה ואכילה. והכל מגולגל באוכלים ומשקים, כמובא בהקדמת עץ חיים ובשער הגלגולים לר"ח וויטאל, וע"כ הזמן הוא היום בעת קדושת האכילה להעלות הנשמות המגולגלים במאכלים ולבררם ולהעלותם ובזה ידליקו את הנר.

יום הכיפורים

דרשה לפני כל נדרי

- א -

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ד' תטהרול

(א) יש להבין כפל הלשון, דפתח קרא כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, ואחר כך אמר עוד הפעם לפני ד' תטהרול.

- ב -

אנו אומרים בתפילות ר"ה ויוה"כ, **מלפניך משפטינו יצא עיניך תחזינה מישרים.**

(ב) צ"ב אומרו **מלפניך**, מאי בעי בזה, ומאי נפקא מינה אם הוא מלפניך או לא, הלא העיקר הוא שמשפטינו יצא לאורה, ויצא לצדק דיננו.

- ג -

בנבואת הושע (י"ד), שאנו אומרים אותה בשבת שובה) **שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.**

(ג) צ"ב כפל הלשון, **שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו'**, ואחר כך אמר עוד הפעם **שובו אל ה'.**

(ד) צ"ב אומרו **קחו עמכם דברים**, איזה דברים צריכים לקחת עמהם טרם שובם אל ה'.

(ה) צ"ב מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד, **שובה ישראל עד ה' כי כשלת בעונך**, וסיים בלשון רבים, **קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.**

- ד -

במזמור לדוד ה' אורי וישעי (תהלים כ"ז) שאנו אומרים אותו מר"ח אלול עד הושענא רבה, כתיב (פסוקים ג-ו) **אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, כי יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני בסתר אהלו וגו', ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי וגו'.**

בסיום המזמור, קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'.

ו) צ"ב המשך הפסוקים, וגם מה שאמר **אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' וגו' לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו**, הלא כל אחד ואחד יש לו כמה בקשות מהקב"ה, וגם צ"ב אומרו **שבת בבית ה' וגו' ולבקר בהיכלו**, וכי די בכך, מה יש לו לעם הארץ, שאינו יודע כלום, במה שהוא יושב בהיכל ה' ומבקר בהיכלו, הלא העיקר הוא מה שעושים בתוך היכל ה', תורה ותפילה, ולא עצם הישיבה.

ז) צ"ב כפל הלשון, **קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך**, ומסיים הפסוק עוד הפעם **וקוה אל ה'**, מדוע כפל לשונו לומר ב' פעמים וקוה אל ה'.

- ה -

ואפשר ליישב הכל בחדא מחתא, דהנה בספה"ק ערבי נחל (לשבת כ"ח אלול) מביא משל למלך אחד שהיה תקיף מאוד ומלך בכיפה, והיו לו כל המעלות והמדות, רק חסרון אחד נמצא בו, שהיה איש טוב לבב ורך המזג, ומטיב אפילו למורדים בו, ולא נשאו לבו להעניש לשום אדם, כי טבעו היה רק להיטיב. ובאמת אי אפשר למלוכה להתנהג באופן זה, שלא יהי אימת המלכות בעולם, וכבר ידוע מה שאמרו רז"ל (אבות פרק ג' משנה ב') שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו.

ונתייעץ המלך עם היועצים בדבר זה, וזאת העצה היעוצה, יבנו למלך היכל גדול ונחמד למראה אשר המלך ישב בו

ועבדיו עומדים לפניו, וסביב להיכל זה אחורי הכתלים ישכנו לסטים ריקים פוחזים ואנשים מרי נפש, ויתן המלך רשות לכל איש אשר ימצאו במקומם ובמחיצתם דהיינו חוץ להיכל המלך, הרשות נתונה להם לעשות עמו מה שלבם חפץ באין מוחה, והיה כאשר איזה איש יתחייב למלך לא יעשה לו המלך כלום רק ידחהו חוץ להיכל המלך, ויעשו כן.

והיה כל איש אשר חטא דחווה מחוץ להיכל ובא למקום הלסטים והופקר להם, ותפסוהו ועשו בו מה שלבם חפץ. כך היה זמן רב, והמלך ברוב טובו גם זאת הדחיה הרע בעיניו, והיה מסתכל אולי יזעק אל המלך והשרים לשוב מדרכו הרעה ויחמלו השרים עליו להשיבו. אכן אותו הנדחה לא היה לו פנאי לצעוק כי מיד שנדחה מן ההיכל היה במקום הלסטים ומיד תפסוהו ועשו מה כל חפצם, אבל למלך הרע זאת מאוד.

ויהי היום, חטאו שני בני המלך האלו ונתחייבו למלך, וירע למלך מאוד לעשות בהם משפט, רק לא היה יכול להשיב פני השרים היושבים ראשונה במלכות, לחפות על בניו, וידחום מחוץ להיכל המלך.

אמנם הלסטים בראותם שני בני המלך אתם במחיצתם, לא עלתה בלבם כלל שאלו נדחו מהיכל המלך, כי ידעו שחביבים הם למלך מאוד, וסברו שבאו להרוג אותם בציווי המלך, ונסו מנוסת חרב וטמנו את עצמם ביערות.

וכראות המלך זאת הוטב בעיניו ונשקף להם אולי ישובו מדרכם ויבקשו על נפשם מאת המלך טרם יודע ללסטים אשר אלו נדחו מהיכל המלך.

כראות המלך שאינם שמים לב, דיבר להם: בניי, הלא אתם ידעתם כי בקרוב יהיה יום המיוחד אצלי אשר כל עבדי ואוהבי מוכרחים להיות בהיכלי, וכשיראו הלסטים באותו יום שאינכם מובאים להיכלי, ידעו שנדחים אתם ויעשו בכס כרצונם, לזאת מהרו קודם בוא אותו יום ומלטו נא את נפשכם בתחנונים ובכי, ועיין שם הנמשל.

- 1 -

ולדרכינו י"ל דהנמשל דהקב"ה חפץ בתשובה וכאשר בני ישראל רוצים לשוב בתשובה אז הקב"ה מקבל התשובה, אבל המקטרגים לא נחו בזה ואין מפסיקים מלקטרג אפילו רגע, ע"כ מבקשים מהקב"ה **מלפניך משפטינו יצא**, שאף שחטאנו לפניך, מכל מקום נהי' בבחינת **מלפניך**, שלא תדחה אותנו מהיכל המלך, ואז, כאשר יראו המקטרגים שאין אנו נדחים מהיכל המלך, אז יברחו המקטרגים לדרכם בפחדם שמא יבטלו אותם בני ישראל, ואז ממילא יקוים בנו **עיניך תחזינה מישרים**, שתראה בנו רק מישרים, כי באמת רצוננו להיות טוב ולעבוד אותך, רק היצר הרע שאור שבעיסה מעכב (ברכות י"ז ע"א), אמנם כל זה הוא רק אם אנו **מלפניך**, שעדיין לא נדחינו מהיכל המלך, וכנ"ל.

- 2 -

אמנם צריכים אנו לדעת שאין לנו לסמוך על זה בלי תשובה, כי הקב"ה רוצה עכ"פ בתשובת יראיו, ואם לא נעשה תשובה כראוי ח"ו, יש חשש שמא יראו המקטרגים שהמלך הוא בכעס על בניו ח"ו ולא ירפו ידיהם מלקטרג ח"ו, ואז לא מועיל עצה הנ"ל, על כן צריכים לשוב בתשובה שלימה.

- ח -

מורי ורבותי, עכשיו, בעת כניסת יום הקדוש, כל אחד מאתנו נתעורר בתשובה, וכמ"ש בספה"ק זרע קודש (ד"ה במדרש וכפר) שרואים בחוש שקודם כניסת ליל יום כיפור נופל אימה ופחד אפילו על הפחות שבישראל, אבל עכשיו לפני כל נדרי צריך כל אחד ואחד לשוב בתשובה שלימה ובחרטה באמת, חרטה על העבר וקבלה על להבא, ולא להניח את התעוררות התשובה.

ועכשיו, בעת כניסת יום הקדוש, כיון דלשטן לית ליה רשות לקטרג, כמו שאמרו רז"ל ביומא (דף כ' ע"ב), ועיין בכתר שם טוב (אות ש"ל) שכתב דבעת כניסת יום הקדוש

בא השטן בכל כוחו לקטרג על כל האדם, ע"כ נתעורר עכשיו בתשובה שלימה כדי שנוכה בדין, והקב"ה ישלח את השטן לדרכו שלא יוכל לקטרג, ואם לא עכשיו אימתי.

ובודאי אנשים כערכינו, אעפ"י ששבנו בתשובה שלימה מראש השנה עד יום הכיפורים, כמה נסיונות באים על האדם שנכשל בהם, ע"כ עתה יתעורר כל אחד בתשובה, דהא בשנה שעברה ידוע לנו כמה צרות עברו על אחינו בניי ע"כ נתחזק עתה בתשובה שלימה ועי"ז בודאי יתקבלו לרצון תפילותינו ביום הקדוש, שאז אין השטן מקטרג.

- ט -

ובעת כניסת יום הקדוש, שאז רוצה השטן להתגבר ולקטרג ח"ו ביוזעו היטב שבעצם יום הכיפורים לית ליה רשות למישטן, ע"כ רוצה לקטרג בעת כניסת היום, ולכן אנו מזכירים תיכף הפסוק **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם**, ואם תאמר איך יכפר עלינו, הלא השטן מקטרג בעת כניסת היום, על זה מסיים **לפני ד' תטהרו**, כיון שמשפטינו יצא **מלפני ה'**, דיהי מה שיהיה, אנו עומדים עדיין בהיכל המלך, ועדיין לא נדחינו משם, ועי"ז יתיירא ויתבהל השטן, ויסתמו משטינינו ומקטריגינו.

- י -

עכ"פ כבר מלתינו אמורה שבודאי בלי תשובה לא מהני, שהמקטריגים יראו שהקב"ה כעס על בניו, ולב יודע מרת נפשו ונתעורר עכשיו לפני כל נדרי בתשובה, וצריכים אנו לידבק בהקב"ה בקשר אמיץ וחזק בעוד שאנו נדחים בגלות המר הזה, ויתעוררו עלינו רחמים המרובים לקבץ פזורינו מבין הגוים ולגאול אותנו כבר גאולת עולם, כי קשה כבר כח הסבל בגלות המר הזה.

- יא -

וזהו מ"ש הנביא הושע, **שובה ישראל עד ה' אלקיך וגו' קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, ודקדקנו מדוע כפל לשונו, **שובה ישראל**, ואח"כ אמר עוד הפעם **שובו אל ה'**. ולהני"ל

הכוונה, דבפסוק ראשון מעורר אותנו הנביא שנתחנן להקב"ה שלא ידחה אותנו מהיכלו ח"ו, וזהו **שובה ישראל** שיהי **עד ה' אלקיך**, פי' לפני שאתה שב בתשובה שלימה כראוי, תתחנן קודם להקב"ה שיקבל אותך בהיכלו, שיהי **עד ה' אלקיך**, שתגיע עד להיכלו של הקב"ה, ואז כאשר יראו המשטינים שאנחנו עדיין עומדים בהיכל ה', יתייראו לנפשם לפגוע בנו, כי במה ששייך למלך אינם מעיזים לפגוע ולקטר עליו.

- יב -

והנה אמרו רז"ל דהשטו יורד ומשטין עולה ומקטר. אמנם כאשר רואה המקטר שאין בכוחו לקטר עלינו, ממילא מניח אותנו לעבוד את ה' ולשוב בתשובה שלימה לפניו כראוי, וזהו שכפל הכתוב לומר אח"כ **קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, דאז, כאשר יניח אותנו השטן ולא יקטר עלינו, ממילא לא יסית אותנו שלא לשוב בתשובה כראוי, וממילא נוכל לשוב לפניו ית', **ושבו אל ה'**.

- יג -

ומיושב מה שדקדקנו בתיבת **דברים**, איזה דברים צריכים אנו ליקח. אך להנ"ל הכוונה, שראשית צריכים אנו רק לומר איזה **דברים** לפניו ית', והדברים שצריכים לומר הם, רבנו של עולם, רוצים אנו להיות בהיכל המלך שלא תדחה אותנו משם, ואז נוכל לשוב כראוי כיון שלא יוכלו המקטרגים להשטין עלינו, וממילא יתקיים בנו **ושבו אל ה'**.

- יד -

ומיושב גם הדיוק מדוע פתח בלשון יחיד, **שובה ישראל עד ה' אלקיך**, וסיים בלשון רבים, **קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**. דבתחלה מיירי קרא במי שבא להיכל המלך, ועדיין עומד בהיכל המלך ורוצה ליכנס, דופק על פתח ההיכל ומתחנן שיכניסו אותו להיכל המלך יתברך שמו, ועל כן אמר בלשון יחיד, **שובה ישראל עד ה' אלקיך**, ואז כשהוא כבר בהיכלו של הקב"ה, עד ה"א, הוא ביתד עם אנשים הרבה,

שכולם באו לתוך היכל המלך (משא"כ טרם הכנסו להיכל המלך הלא הי' אדם פרטי ויש מקום לחשוש שיחול עליו הקטרוג ח"ו) אז **ושובו אל ה'** לשון רבים, שכולם ביחד יכולים לשוב בתשובה, דמי שהוא בהיכל המלך אין מי שיקטרג עליו.

- טו -

ועל פי זה יתבאר הכתוב שאנו אומרים בימים אלו (תהלים מזמור כ"ז) לדוד ה' אורי וישעי וגו', **אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו**, פי' עיקר והתחלת בקשתי מהקב"ה הוא שאהי ראוי להיכנס לתוך היכל המלך, **שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו**, כי כאשר אהי בבית ה', ממילא אני נקרא לשמו ולא יעיוז המקטרגים לקטרג עלי ח"ו, כי יראו לנפשם פן תפגע בהם מדת הדין, וע"כ אמר **אחת שאלתי וגו'**, דזהו תחילת ועיקר בקשתי, ואז ממילא אוכל לשוב לפניו ית'.

- טז -

וע"כ אמר בפסוק שלפני פסוק זה, **אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח**, דאם המשטינים ירצו להקים עלי מלחמה בגודל קטרוגיהם, אני בוטח בזאת, במה אני בוטח, במה שאני אומר ומתחנן להקב"ה **אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתני בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו**, דאם אני בתוך היכל ה' ממילא יתקיים בי כי **יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני בסתר אהלו וגו'**, דהקב"ה יצפנני בסוכו ויסתירנו בסתר אהלו, פי' בעצם הדבר שאני בתוך אהלו של הקב"ה, זהו בעצמו מגין עלי, **ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי וגו'**, אמר **ועתה דייקא**, דכיון שנכנסתי להיכל המלך, ממילא **ירום ראשי על אויבי סביבותי**, דהמשטינים לא יוכלו לקטרג עלי ח"ו.

- יז -

ואחר כך, כשהוא כבר בהיכל המלך, וכבר נסו המקטרגים לדרכם, הוא יכול להתחנן להקב"ה (שם פסוק ז') **שמע ה' קולי אקרא וחנני וענני, לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש**, שאוכל להתקרב אליך על ידי תשובה ומעשים טובים, ושם (פסוק י"א) **הורני ה' דרכך ונחני באורח מישור**, אחרי שזכיתי להיכנס להיכלך, תורה אותי דרכך ותנחני באורח מישור.

- יח -

ועל זה מסיים דוד המלך ע"ה, **קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'**, ודקדקנו בכפל הלשון, מדוע כפל הפסוק לומר ב' פעמים קוה אל ה'. אך להנ"ל יובן הכוונה, דדוד המלך ע"ה אומר לאדם, טרם הכנסך להיכל ה' צריך אתה לקיים **קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך**, שתחזק ותאמץ לבבך ותקוה אל ה' שתזכה ליכנס להיכלו, ואז כשכבר תהי' בהיכלו לא יוכלו המקטרגים להשטין נגדך, ואז **וקוה אל ה'**, שתזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו ית', כי שתי תשובות יש כאן, ודו"ק.

ובאמת עתה, בעת כניסת יום הקדוש, הוא זמן מוכשר לעורר רחמים וחסדים מרובים, שתהיה שנה הזאת שנת גאולה וישועה, ועד זמן הגאולה יעזור הקב"ה שנוכל לעבוד אותו ית' בכל לבבינו ע"י שישפיע לנו שפע ברכה והצלחה, שכל בני ישראל יתברכו בבני חיי ומזוני, רפואות וישועות.

תהא השנה הזאת שנת אורה ושלום והשקט ובטח ויתקבלו תפילותינו ונזכה לשנה טובה לביאת משיח צדקינו מתוך רחמים וחסדים בקרוב ממש אמן לעבוד הקב"ה, אנסי"ו.

יום הכיפורים דרשה לפני כל נדרי

- א -

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (אחרי טז, ל)

- א -

וצריך להבין (כמו שדקדקו המפרשים), דתחילה אמר כי **ביום הזה יכפר עליכם**, היינו ש"היום הזה", יום הכפורים, מכפר עלינו, וכדעת רבי בש"ס יומא (פ"ה ע"ב) דעל כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר, ובלשון הידוע עיצומו של יום מכפר, ואח"כ אמר **מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**, היינו שאנו בעצמינו צריכים לטהר את עצמינו לפני ה'.

גם יש לבאר מה שדייק לומר כאן בלשון **רבים** (כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו).

- ב -

ונראה לבאר ע"פ משל (המובא בס' דרשות מהרא"ל) למלך שהי' לו בן ואהבו בחיבה יתירה, ומחמת גודל ההשפעה החמיץ, וישליכהו אביו המלך לארץ אחרת ביד שונאיו, וקבע לו יום מועד שיעריך בקשותיו. אך הי' לו משטין בארץ אחרת, הוא הממונה על שונאי הבן, ודרכו לשחד בעד בני אומתו, והי' תמיד משטין על הבן. מה עשה המלך בחכמתו שלא ישטין, קבע יום דין לדון גם בני המשטין, ואז הי' המשטין ירא פן תגדל חמת המלך על בניו, וע"כ בע"כ יענה אמן בהיות נידון בן המלך להמליץ עליו, כדי שלא יתמלא המלך חימה, וכשיבוא לשפוט בן המשטין יבער כאש חמתו.

והנמשל אלינו עם בני ישראל, דבהיותינו על אדמתנו ובית מקדשנו ותפארתנו הי' לנו כל טוב", ובעונינו השליך אותנו אל ארץ אחרת ביד שונאינו. וקבע לנו ביום הכסא שנעריך אליו בקשתינו לתת לנו מחי' בארץ אויבינו. ויבוא גם השטן לקטרג, כדאיתא ברעי' מהימנא פי' אמור.

לזאת עצה היעוצה, בהיות נקבע יום זה לשפוט אז גם את האומות גונדא דילי' ושרו של עשו הוא ס"מ הוא השטן. וזהו כוונת המדרש כשהוא עולה בדין עולה כדי לדון כל בני עולם. והנה אחר שנידונים אז גם בני עשו, וישראל נכנסין לדין תחילה מטעמא דגמרא מקמי דליפוש ריתחא, הנה במה שעשו נידון אח"כ, הוא ירא להשטין כי היכי דלא ליפוש ריתחא.

ולזה כאשר אנו מעוררין את הדין בשופר, אזי השטן ירא לנפשו פן תבער כאש חמתו ית' ויגדל הכעס בהיותו בא לשפוט הר עשו, הבאים לדין אחר בני ישראל, ולזאת הוא בהול וירא להשטין, וכאשר אין השטן משטין, אזי הוא ית' עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים.

ובזה מבאר שם המהרא"ל את מאמר הכתוב (תהלים פא, ד-ה) **תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו**, שעיי"ז נקבע לחג, כי אנו בטוחים לצאת זכאי בדיננו, כי כאשר אין משטין, אזי רחמיו ית' מרובים. רק האלקים עשה להאי מקטרגא שיראו מלפניו (וכדאיתא). וכאשר באין לדון האומות שהם מכת דילי' ושרו של עשו בנפשו הוא, כי אם תתמלא סאת האומות בני עשו, אזי אחת דתו להעביר השר שלהם שהוא ס"מ והוא השטן בעצמו. וזהו **כי חק לישראל הוא**, הם ישראל שנכנסין לדין, ואח"כ האומות. וא"כ ישמור מחסום לפיו דלא לאפושי ריתחא. עכתו"ד.

- ג -

ובזה אתי שפיר פירוש הכתוב דפתיחנא ביי, דאעפ"י שאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, שעיצומו של יום מכפר, אבל כיון שישנם מקטריגים שמקטרגים עלינו, לכן אמר עוד לפני ה', דמכיון אשר כל באי עולם עוברים אז לפניו כבני מרון (וזהו לפני ה'), לכן אז בודאי תטהרו, כי אז נסתם פי המקטריגים.

- ד -

עוד נראה לפרש ע"פ מ"ש בס' גנזי יוסף להקשות על מה שאנו אומרים (בסליחות לערב ראש השנה ובתפילת נעילה) **אל תבוא במשפט עמנו**, דלכאורה הוא בסתירה למה שאנו אומרים בהמשך הפיוט **מלפניך משפטינו יצא**.

וכתב לבאר זה, על פי מה שפירש האלשיך הקדוש מה שאמרו במס' אבות (ספ"ד) **על כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון**, שבשעה שדנין את האדם, מושיבין אותו קודם בין הדיינים של מעלה לשפוט איש כמוהו על מעשים כמעשה של האיש הזה עצמו, והוא יחד עם שאר הדיינים מוציא את פסק הדין. ורק לאחר מכן מעמידים אותו לדין על פי פסק דינו הוא.

ולכך אנו מבקשים מהקב"ה: **אל תבוא במשפט עמנו**, שלא יושיב אותנו בין הדיינים של מעלה, כי באם אנו נוציא את המשפט אז **לא יצדק לפניך כל חי**. אך אם **מלפניך** - לבד - **משפטינו יצא**, אז - **עיניך תחזינה מישרים**. עכת"ד.

וזהו שהוסיף הכתוב לומר לפני ה' **תטהרו**, דכאשר משפטנו מובא לפני ה', ולא לפני ב"ד של מעלה, וכנ"ל בפירוש **מלפניך משפטינו יצא**, אזי **תטהרו**.

- ה -

מורי ורבותי, אנו עומדים כעת בזמן שלפני יום הדין הנורא, ועוד מעט אנו נכנסים ליום הקדוש, שהוא היום המקודש ביותר מכל השנה, ונקרא אחת בשנה, יום שבו

נחתם גזר דיננו על פי כל הדברים שעשינו בשנה שעברה, ובו נחתם מה שיעבור עלינו במשך השנה הבאה עלינו לטובה.

יום זה הוא היום הקשה ביותר מכל ימות השנה, כמבואר בחז"ל (ר"ה ט"ז ע"ב) דבינונים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, זכו נכתבין לחיים, לא זכו נכתבין למיתה (ח"ו). כעת מבקרים מעשינו שעשינו במשך כל השנה העברה, וכן מבקרים כעת לראות איך עברו עלינו עשרת הימים שניתנו לנו לזכות עצמנו שנה"י ראויין להכתב ולהחתם בספר החיים, ברכה ושלוש ופרנסה טובה וכו'. ומי יאמר זכיתי לבי, האם עשינו די פעולות והשתדלויות בימים אלו שעבורם ראויין אנו לזכות.

אבל לעומת זאת יש לנו כעת היום היותר מאושר מכל ימות השנה. כי ביום הזה מכפרים על עוונותינו, ואנו זוכים היום להטהר מכל העוונות. ביום הזה אנו מתקרבים אל אבינו שבשמים, כי עד עתה עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם (ישעי' נט, ב), ובהסרת המנוע אנו מתקרבים אליו ית"ש.

וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהל' תשובה (פ"ז הל' ו-ז), וז"ל: גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה. . . התשובה מקרבת את הרחוקים. אמש הי' זה שנאווי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד. . . אמש הי' זה מובדל מה' אלקי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, צועק ואינו נענה. . . ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו. . . והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם, צועק ונענה מיד שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה, ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה האלקים את מעשיך², ולא עוד אלא שמתאווים להם כו', עכ"ל.

(ב) ושייך במיוחד ליום הכפורים, כמ"ש בשו"ע הרב (או"ח הל' יוהכ"פ סי' תרכ"ד ס"ט), וז"ל: ואוכלין ושמחין במוצאי יו"כ משום שהוא קצת יו"ט. . . ובת קול יוצאת במוצאי יו"כ ואומרת לך אכול בשמחה [לחמך כי

נתבונן נא, כשקורה לאדם ח"ו איזה מקרה אסון במשך השנה, אז יש לו כבר הרבה זמן לטפל בהמאורעות שנתהוו לו, ומשתדל להטיב מצבו יומם ולילה. ואז כואב עליו לבו, באמרו הלא היתה לי היכולת לעכב כל זה, ולמה לא התפללתי על זה מקודם, ואלמלא היי יודע זאת מקודם, היי קורע עולמות לבקש רחמים ותחנונים.

אחי ורעי, תדעו שעתה הוא הזמן הזה, **ויש בכוחינו כעת לנצל את הזמן היקר** למנוע את האסונות רח"ל.

אנו רואים, שכאשר האדם עושה איזו עוולה וחטא נגד חוקי המדינה, הרי קל יותר לדחות ולתקן הדבר קודם שנעשה ממנו חוק ומשפט, אבל לאחרי זה עולה לו כבר הדבר בהרבה קשיים.

וכן הדבר אצלנו היום, אשר עד זמן גמירת הפתקין, יכולים אנו לתקן את הכל בתשובה תפלה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה.

- 1 -

והנה איתא בש"ס יומא (פו, ב): אמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות כו'. ומקשה: איני, והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות כו'. ומתריך: לא קשיא, כאן מאהבה כאן מיראה.

וידועים דברי מרן הישמח משה זלה"ה (בפ' האזינו), אשר תשובת הרבים כוחה רב ועצום מאד, דאף בזמן שהם שבים מיראה בלבד, הקב"ה פושט ידו לקבל תשובתם כאילו היתה תשובה מאהבה, והזדונות נהפכים להם לזכיות, עכת"ד.

ולפיי? שייך גם בדורנו דור השפל הזה לעשות תשובה מאהבה, והוא בזמן שישראל קדושים מתכנשין בבתי כניסיות ובתי מדרשות, אשר כל בי עשרה שכינתא שריא

(סנהדרין לט, א), שאז הקב"ה מרחם עלינו וקבל תשובתנו כבחנית תשובה מאהבה.

ועל זה בא הכתוב להורות כאן באמרו **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם**, בלשון **רבים**, פירוש, שכאשר תצטרפו יחדיו לשוב **בתשובה דרבים**, שכוחה יפה **כתשובה מאהבה**, הנה אז (יומא פו, סע"א) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (וזהו לפני ה'), ואז **מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**.

- 2 -

והנה גם כאשר משפטינו הוא **לפני ה'**, כנ"ל מס' גנזי יוסף שאנו מבקשים ומתחננים אשר **מלפניך משפטינו יצא**, אעפ"כ אין אנו יכולים להיות בטוחים אשר יהי **מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**, אלא אם כן עשינו תשובה, אשר אז הקב"ה שהוא אל רחום וחנון מקבל את תשובתנו. אבל אם לא עשינו תשובה, אז מי יפתח פה לומר שהקב"ה יקבלו בתשובה.

ולכן עכ"פ עכשיו, לפני החתימה, יקבל עליו כל אחד ואחד שלא לחטוא עוד, בחרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, ועיי' נזכה כולנו לחתימה טובה, שנאת גאולה וישועה, בביאת גואל צדק בב"א.

מתוך דרשת כל נדרי

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו כו'. זאת בגימטריא: **צום, קול, ממון**, והוא **תשובה תפלה וצדקה** (כמבואר בספרי בעש"ט), לעת מצוא קאי על עשרת ימי תשובה, כמו שדרשו חז"ל עה"פ דרשו ה' בהמצאו, אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, ובפרט בשעה

הנעלה הזאת בהתקדש עלינו יום הקדוש, הוא היום מצוא של השנה, שראוי לשוב לפניו בתשובה, תפלה, וצדקה, המעבירין את רוע הגזירה, הרמוזים בתיבת זאת, וגם על זאת גופא צריך להתפלל, שנוכה להתפלל ולשוב בתשובה שלימה לפניו. וראוי להתפלל בהכנעה ובשפלות שלא יאחזו החיצונים בתפלתינו. ובאמת כל אחד ואחד מאתנו יודע מרת נפשו שאי אפשר לעמוד לפני ממ"ה הקב"ה מחמת מצבינו [ליידער]. רק לשטף מים, היינו החיצונים שלא יאחזו בתפלותנו, שהיום הוא הזמן להעלות תפלותנו ומבקשים: משטין בכבל אסור ותקות אסירי בשור, שלא יאחזו בנו ובתפלותנו, שיעלו לפני כסא הכבוד ויקובלו לרחמים ולרצון.

בין יוה"כ לחג

- א -

[סנהדרין צז] אין בן דוד בא עד שיכלה פרוטה מן הכיס, ופיי כעין מה שפיי בדברי יחזקאי פרטיות שבכיס. שפיי שם שלא יתפלל בעד עצמו רק משום צער השכינה. והוא פיי כע"ז עד שיכלה פרוטה שבכיס, שכל אחד ואחד יעשה ג"כ טובות לחבירו ולא יכוון רק בשביל עצמו, והיינו פרטיות שבכיסו. וגם שיכלה פרוטה שבכיס לחבירו, ויתן צדקה בנפש ובגוף בכל דיני החסד. ובפרט בימים אלו שזמנם לעסוק במצוות ובמעש"ט וכדברי המדרש המבואר לעיל בערב יוה"כ בד"ה שלשה.

